

NÉPNEVELŐK LAPJA.

NEVELÉS - OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A „Népnevelők pesti- s a kisdnednevelők országos egyletének“, az „Egyetemes tanítógyűlés 50-es bizottságának“, a „Budapesti tanítótestületnek“, az „Eötvös-alapgyűjtő központi bizottságnak“, a Czepléd-vidéki — s több tanítóegyletnek rendes közlönye.

Felelős szerkesztő: **Lakits Vendel.**

Megjelenik e lap minden szombaton. **Előfizetési ára:** Egész évre 4 frt., félévre 2 frt., negyedévre 1 frt. **Hirdetések** petit soronkint 10 krral számíttanak. **Kéziratok** a szerkesztőhöz (Józsefváros, muzeumtelep 4. sz.) **Előfizetési pénzek**, reklamatíók sat. Vodianer F. kiadóhoz (belsőváros, megyeháztér 9. sz.) küldendők.

A „Népnevelők pesti egyleté“-nek emlékirata

szab. kir. Budapest főváros Tekintetes Iskolatanácsához a férjezett és anyává lett tanítónők alkalmazhatóságának tárgyában.

Tekintetes Iskolatanács!

Kölcsey Ferenc mondása szerint: „Ok nélkül széles e világon semmi sem történik. Okok hozzák elő egyes emberek véleményeit és tetteit; okok következtében fejlenek ki mindazok, a mik egész nemzet polgári életét, egész nemzet cselekvési, gondolkozási formáit, így vagy amúgy meghatározzák.“ Kétségtől való, hogy a budapest-józsefvárosi I. számú iskolaszéknek is igen számbaveendő, sőt szerinte cáfolhatatlan okai és érvei voltak arra nézve, hogy az iskolai nevelés-oktatás terére tanítókul nőinket is fölsegíteni törekedjék, s ez által ne csak új munkakört nyisson a társadalmi viszonyok alakulása következtében kétséges jövőnek eléje néző nővilág számára, hanem a paedagogia ama követelményét is kielégítse, hogy a miképpen a férfi inkább képes a fiú-gyermekek egész lényében felfogni, s egyéni sajátosságai szerint alakítani, mint a nő, éppen úgy ez okokból folyólag a nő is egyenesebb s maradandóbb hatást gyakorolhat a leánytanulóokra nézve. Az eszme és szándék többféle ellenvélemények által csiszolva, végre ténynyé vált, s az iskola megnyitotta ajtóit a nőtanítók előtt is. — Ez üdvös mozgalom gátlására a társadalomnak semminemű indító okai nem lehettek. S természetes, ép oly örömmel, mint megnyugvással bocsátotta el nőinket a bizalmas meghívás elfogadására, az új, szép hivatás teljesítésére. — Az állami hatóságok sem találtak kifogásolni valót az igaz szándékban, az állam érdekeit támogatni hivatott intézkedésben. Ugyanazért szentesítette az eszközt: törvénynyé vált a nőtanítók alkalmazhatósága.

Mivel azonban az új intézményeknek próbaköve a tapasztalás szokott lenni, a nőtanítók alkalmazására vonatkozólag is a gyakorlati élet bizonyos észrevételeket tön, s némi módosítást követel. Így állott elő az az elutasíthatatlan ok, a melyet szemhunyva sem az iskola, sem a társadalom, sem az állam nem fogadhatnak, így vált napi kérdéssé az, hogy férjhezmenetelök után állomásaikon maradhatnak-e a nőtanítók?

Hogy az e kérdésre vonatkozó kezdeményezés ugyancsak a budapest-józsefvárosi I. számú iskolaszéktől, sőt némileg ugyancsak azoktól a lelkes

14
Lakits Vendel

ügybarátoktól indult ki, a kik a nők alkalmazását kezdeményezték s keresztül vitték: az még inkább fokozza érdeklődésünket a kérdéssel szemben; s megfigyelendővé teszi az arra vonatkozólag tagadhatatlanul — az előzményekből okszerűen következtetve — őszinte lélekből merített érveléseket.

Az ügy természete és fontossága kívánta meg, hogy e fölmerült kérdést a „Népnevelők budapesti egylete“ is figyelmére méltassa, és azt kellő méltósággal, szükséges szakismerettel s illő elfogulatlansággal a figyelembe veendő szempontokból megvitassa.

Jelen sorainkban megbízás folytán egyletünk indokolt határozatát van szerencsénk a tekintetes iskolatanács elé terjeszteni.

A választ igénylő kérdést ugyancsak az iskola, a társadalom és az állam szempontjaiból kívánjuk megvilágítani.

Nem lehet tagadnunk, hogy az iskola oly sajátágos eszköze az emberképzésnek, a melyhez hasonlítható, vagy a melylyel egyező közeg aligha található az emberiség összes intézményei közt. Oly nevelési tényező az, mely a családi és társadalmi életet közvetíti. Amonnan elfogadja az *emberré* képződni vágyó, s ide — a társadalmi életbe — kibocsátja a feltételekkel már ellátott növendékeket. De folytonos tekintettel van egyrészt a család kezdeményező, s másrészt az élet betetőző eljárására. S eme viszonyokból folyó működésében rejlik az iskolának nagy fontossága, lényegessége s egész életünkre határozó befolyással levő sajátossága. Ezért az iskola oly végtelen, oly kiaknázhatatlan gazdag aranybányája az okoskodó emberi értelemnek; ezért a megállapított iskolai nevelés-oktatási törvény annyira kötelező mindnyájunkra nézve, és ezért olyannyira terhes és mindig teljes egész embert követelő az iskolai foglalkozás. Hátha még azokat a körülményeket is érdemlők szerint fontolóra vesszük, a melyek nálunk egy a szülei házzal, mint a társadalmi élettel szemben még napról-napra fenforognak. Azt t. i., hogy a családi nevelés nálunk inkább csak a véletlennek, semmint a tervszerű megállapodásnak a kifolyása; kevés teszi meg csak némileg is kötelezőségét, s hogy tisztaságra, rendre, illemre, szelidségre, gyöngédségre stb. és főleg következetességre szoktasson: arról a legtöbb családnak ideája sincs. A gyakorlati életre való előkészítés pedig minduntalan újabb és újabb phasisba lép; az igények mind merészebbek, és a követelések mind hangosabbak azokra vonatkozólag. Nem önállósítja, nem teszi maradandóvá az iskola a tudományt, s nem alakítja ki kellőleg a jellemet — szokták mondani az iskola eredményeit latolgatók. És sok tekintetben igazuk lévén, az elmés reformterveknek egész halmaza áll minduntalan előttünk. Lehet-e ezeket a jóra való tanítónak kicsinyelni s figyelmén kívül hagynia? S mivel nem lehet és nem szabad, nem jogosultnak tartjuk-e iskolai elüljáróink abbeli intézkedését, mely a tanítót eltiltja az üzleti tétől, s azt az elitelő magatartást, melyet a tanítók ily tisztárssal éreztetnek!... Bizonyára, ha van oly állomás, mely egy másik, szintén sok lelki s testi erőt és időt követelővel össze nem egyeztethető: úgy a tanítói az, s ha komoly igazság rejlett valaha ama kitételben: „két urnak nem lehet szolgálni“: úgy ez az iskolához való viszonyában még inkább azzá leend. — Ime, már e néhány tétel után is jogosultnak tekinthetjük az iskola érdekében fölvetett ama kérdést, hogy a férjezett nő-tanítók megmaradhatnak-e azontul is állomásaikon?

Vannak kérdések, melyek a hozzájuk fűződött magánérdekek miatt igen kényes természetűekké válnak. E fölmerült kérdés is olyan. S most, a midőn oly óriás hullámokat hanyva rohan alá az emberiség szeme előtt a szabad eszmék tengernyi árja, most, a midőn megszoktuk már követeléseinket nem

korlátozni, ha jogaink szélesbitéséről van szó, most már terhes feladattá lett csak megnevezni is a túlkapásokat, annyival inkább a szabatossgot, s a magasabb szempontokat megvédeni a felhasznált és magukban dicsó eszmék alatt rejtőző izmos anyagi érdekekkel szemben. A paedagogiának kristályosult törvényei azonban soha sem fognak megoldadni az önérdék izzó kohában, s fenn fogják tartani törvényöket mindaddig, a mig az emberi szellem hüvelye a mostani gyarló porsátor leend. E törvények érvényesítik megdönthetetlen jogaikat akkor, a midőn a férjezett nő előtt az iskola ajtóit bezárni szükségszerűnek nyilvánítják. A nőnek ugyanis egy oly új hivatást kell betöltenie, mely a folytonos munkát lehetetlenné teszi reá nézve. Életfolyama meg van szakasztva, darabokra törve. Mig nem feleség és főleg nem anya, addig kiléphet háza köréből, dolgozhatik, ha szükség van rá, használhatja egy vagy más uton a tehetségeket, melyeket Isten és az iskolák adtak neki; de a midőn anyává lett, akkor egyszersmind eljött az az idő is, a midőn minden ily munkának meg kell szünnie egy más hivatás betöltése végett, melyet szintén Isten, a haza és a társadalom szent érdekei biznak reá. S most, midőn a nőtanítót a gondviselés akarata meggátolja a dolgozásban, a férjnek mulaszthatlan kötelessége, hogy neje, annak tanítói hivatala, sőt a világ közé álljon, s eltakarja őt a gyermekvilág, sőt a tömeg bámuló szemei elől. Történhetik-e ez az iskola kára nélkül?

De nemcsak az a néhány hét igényli a nő életfeltételes elvonulását, a melyekben a teremtő dicsó szerepéhez oly közelálló eseményen ment keresztül, hanem az azt megelőző hónapok is szemérmes félrevonulást követelnek. Férfi és nő nem egy vannak teremtvé, hogy ugyanazon jutalomért futva, egymással versenyezzenek. Nem természetes ellentét, hanem ellenkezőleg végtelen öszhang van közöttük phisikai és erkölcsi természetök különfeleségeiben. S csak az, ki e körülményt sem nem tanulmányozta, sem nem ismeri, engedheti meg magának az oly nyilatkozatokat, melyek a nőnek ugy külső, mint belső, ugy szervezeti, mint kedélyi állapotán a tanításra vonatkozólag hátrányos phrasisokat el nem fogad, s elbizakodott nézeteinek naivságában a férfi eshetőleges betegségeire, s a családi körben is látható rendkívüli körülményekre hivatkozik. Bizony nagyon le kellett törölni a zord élet kiméletlen érintéseinek a finomság himporát arról a nőről, sőt még arról a férfiről is, ki semmi különöst nem talál abban, hogy rendkívüli állapotában is a nő iskolai előadásokra siessen, s naponként 4—6 órát iskolában töltsön, különféle szülőket, iskolaszéki tagokat, tanfelügyelőt, sőt néha magas látogatót is fogadva; holott a paedagogia régen kimondá, hogy *a legkisebb gyermek is észlel, és sokszor erősebben, mint azt a felnőttek csak képzelhetnék is.*

De kizárja köréből az iskola az anyát azért is, mivel a magyar nő előtt az „anya” szónak nem oly értelme van, mint az „emancipált nők”-nek. A mi nőinknek eddigelé még sohasem kellett mondani, hogy a természet által első sorban anyának vannak szánva, s leginkább e célra küldettek a világba; jól tudták, érezték ők maguk is, hogy a valódi, észszerű anyaság többet jelent egyszerű lételadásnál, hogy azután az ujonszülöttet mások gondjaira bizza. Ellenkezőleg tudták, hogy a gyakori és szerencsés szoptatás az ő helyzetében az áldások legnagyobbika. Ez már most is kihalt volna nőinkből? Különösen a nálunk létező legmagasabb női intézetet végzett honleányokból? És ha nem halt ki: maradhatnának-e ily viszonyok között is az iskolában?

De ha eltekintünk is ama legnemesebb édes anyai örömtől, mely az önközelben való táplálásban oly fenségesen határozódik: a nő mégsem maradhat az iskolában. A történelemből és számtalan kiváló példából merített erős meggyőződésünk, hogy nem ismeri vagy félreismeri az a magyar édes anyá-

kat, ki felteszi rólok, hogy az a dicső, kitünő jellemvonás: a gyermekért való nemes, magasztos, önfeláldozó természet belőlök kiveszett. Vagy csak abban a nőben nem volna meg, ki tanítónő lett? S ha megvan — és ha igazbeszédűek akarunk lenni — hát lehet-e az, hogy az anya elhozza magával az iskolába szívet, nyugalmat, szeretett gyermeke bölcsőjétől, s kellőleg „itthon” legyen, holott kicsinye otthon van, és ki tudja, mily iszonyatosan, idegen befolyás alatt gyötrődik! — Nem, az édes anya nem tagadhatja meg magát soha, s még akkor is, ha gyermekét a legjobb kezekre bizva hagyta el: nem lesz, nem lehet nyugodt, mert az ő szíve és lelke úgy van teremtve, hogy le tud mondani a világon mindenről, de gyermekeért mindenét kész feláldozni. S ha ez így van, emberi dolog volna-e ily viszonyok között megrabolni az édes anyai szívet, s kiragadni a családból annak boldogító lelkét!? S ha mégis megtegnők: nyerhetne-e ezzel az iskola? ... (Vége köv.)

Versenyt a tanügy terén!

A népnevelés nagy munkájával foglalkozók közt versenyt kelteni, olyan versenyt, mely közvetlen eredményében nemes becs- és munkavágyat gyümlöcsözzön, végcéljában pedig tanügyünkön nagyot lendítsen: kétségkívül olyan követelmény, mely önmagában találja igazolását és indokoltságát. Hogy ez nem más, mint tan- és nevelésügyi állapotaink hön óhajtott jobbrafordulása, a jelen szerény szózatból könnyen ki fog derülni.

Kormány, hatóságok, községek — — — tihozzátok intézzük hazafias felszólalásunkat! Tanítóitokat ez idő szerint nemde egy és ugyanazon mérték szerint mérlegetek? Pedig hogyan lehet a kitünő tehetségeket és hivatásban kiválóan fényes eredménnyel munkálkodókat meg nem különböztetni az olyanoktól, a kik megközelítőleg sem végeznek oly kitünő szolgálatot tisztükben, mint amazok? Ki ne tudná, hogy szép számmal találkoznak egyének a tanpályán, a kikből nem mindent egy kalap alá vonó, tehát különbséget tenni tudó viszonyok közt, tekintélyes tanférfiak, nagy paedagogusok válhatnának? De így, semmi kitüntető kedvezmény által buzdítatva, rendesen eltörpülnek, nagyra termettségükkel szemben megsemmisülnek! Nézetünk szerint az ilyen mindent egyenlően színvonalozó eljárásban se tanügyi, se más politika nincsen; de igenis van rontás, javítás, lehangolás, buzdítás helyett bőven és nagy mértékben. Mit kellene tehát tenni? A felelet egyszerű: *a kitünő tanítóért minden lehetőt!* Ha vágya ugyanis arra ösztönzi, hogy az ilyen a külföldi tudományosság színhelyén kívánja ismereteit gyarapítani, a megkivántató költséget nem kellene tőle megvonni. Előjárósága hadd küldje a híres paedagogok és tudósok iskolájába haladéktalanul és kétkedés nélkül. *Utaztatni kell*, mert a látkör szélesbülésétől függ az emberiség küzdelmének érdemleges méltányolása

Irodalmi termékeit, vállalatait pártolni kellene s nagymérvű támogató-sukra felszólítani, buzdítani a haza jobbérzelmű fiait. Az ilyen s ehez hasonló tanítókat lépten-nyomon mint olyakat kellene bemutatni, kik szent tisztet teljesítenek a magyar közmívelődés nagy munkájában. Kormány, hatóságok, községek — — — gondoljátok ki a jutalmak legkülönfélebb nemeit, melyekkel az ilyeneknek kedveskedhetek, csak hogy nemes becsvágyukat az édes anyaföld szellemi megtermékenyítésére annál örömelebb fordíthassák. Mindezzel mi nem azt mondjuk, hogy a gyakorlatilag kitünő tanítót nem kellene akkora figyelemre méltatni, mint az elméletileg hivatottsággal bíró; nem, sőt inkább azt mondjuk, hogy *a ki mind a két tekintetben jeleskedik, azt kell a*

legelső helyre emelni. Az érdemesebbeket jobb, jövedelmezőbb állomásokkal jutalmazzatok. Hadd ébredjen versenyre ez által amannak kevésbé munkás kartársa, hogy igyekezzék elérni amazt. Így a fővárosról szólva, én részemről itt a legerősebb tanerőket alkalmaznám csupán, mert ez a központ, módot nyújtván nekik, hogy tehetségeiket a centrumban azon mérvben értékesíthessék, mint erre a vidéken alig nyílik alkalom. A már előbb említett tanügyi politika azt hozná magával, hogy legalább az ország fővárosáról lehessen elmondani, hogy ott minden tekintetben *utánzásra méltó, példaszerű tanügyi állapotokkal* találkozunk. Az irodalmilag és gyakorlatilag egyaránt kitérőket legelső rendben illetné, hogy a fővárosban és így fokozatosan a többien érdem szerint a többi nagyobb vidéki városokban nyerjenek alkalmazást. Sőt, úgy vélekedem, hogy azokat, a kik nem felelnek meg a fővárosi tanügy fokozottabb igényeinek, azokat a vidékre kellene áthelyezni*). Főbb mondottuk már — s e tételen nyugszik elmélkedésünk súlypontja, hogy a vezérelv az legyen: különbséget tenni munka és munka között s a mi ettől elválaszthatatlan: egyén és egyén között! Ebből azután önkényt következik, hogy azon tanférfiaké legyen az előny a többiek fölött, a kik szélesebb körre kiható üdvös sikert tudnak munkásságukban felmutatni. Nem *érdemkeresztekről* van szó, mert az illetén jele az elismerésnek legkevésbé méltó az erényt ambícióval tanítói hivatáshoz. A hol ezeket osztogatják bővíben, ott már nem ép, egészséges állami kulturéletről lehet szó. A ki adja az érdemjelet, az ismeri legkevésbé a kitérőtnek érdemeit. Egyszerűen polgári természetű kitérőtéről, erkölcsi és anyagi elismerésről van itt szó. A fővárosi, de más hatóság is, tartózkodva a kegyeltetéstől, tanítóit érdemeik szerint alkalmazni, egyik igen nagy horderejű tényezőnek tekintse mindenha! De a főváros ezenkívül azon követelménnyel is tartozik bölesen számot vetni és oda hatni, hogy az országnak a tanügyben központja legyen, olyan központja, mely lehetőleg minden irányban *példányképpül* szolgáljon, hogy a nemes buzgalmat az egyesek részéről fokozza, ezeket úgy mint a vidéket, üdvöt árasztó versenyre keltse, mert ezzel a hazai tanügy és vele az egész nemzet szellemi és anyagi jólétében, nagyságában és hatalmában kétségkívül gyarapodni fog!

Garami R.

A népiskolai mértan köréből.

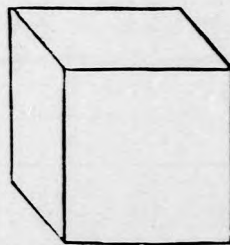
(Folytatás.)

I. Kocka vagy köb.

Nézzük a kockát. Mivel test, térfogata van, még pedig három irányban, u. m. ez a hossza, ez a szélessége, ez meg a magassága. Ha megmérjük, azt találjuk, hogy a hosszúság, szélesség, magasság — mind egyenlő. Ime egy nagyobb kocka is! Melyik a hossza, szélessége, magassága? Egyenlők-e ezek?

(A kisebbik kockát megtartva, a többi elteendő.)

Kockával a gyerekek játszani szoktak. Majd megmondom hogyan; de előbb mást kell tudni a kockáról. Vannak oldalai? Ime 1, 2, 3, 4, 5, 6, hat oldala van, még pedig, mint látszik is, mind egyenlő. Ha az egyik oldalt papíron körülrajzolom s a körülrajzolt helyre másik oldalt fektetek, ez is egészen

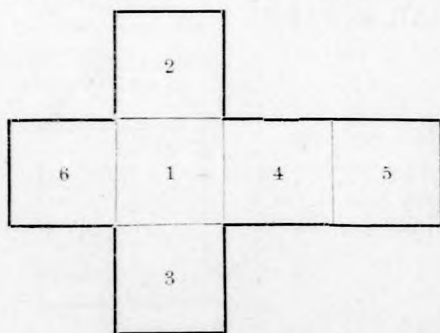

*) Szerintünk a vidéken épügy, mint a fővárosban, jó tanítóra van szükség; s ha valaki — a fővárosi viszonyok tekintetbevételével — inkább megfelelné a várakozásnak vidéken, — az áthelyezés csak *fizetésének épségbentartása* mellett történhetnék. Szerk.

eltakarja azt. Tehát az oldalak csakugyan egyenlők. Most erre az egyik oldalra egyenes írót fektetnek; azt látjuk, hogy az oldal mindenütt érinti az írót; nem is lehet átnézni a kocka oldala és az írón közt. Tehát ezen az oldalon nincs sem domborodás, sem mélyedés. Azt mondjuk hát: a kocka oldala lap, még pedig *egyenes lap*. Egyenes lap az, amely sem nem domború, sem nem homorú és az egyenes tárgyat, bármikép fektessük rá, mindenütt érinti. A kockának hány egyenes lapja van? Hat, még pedig mind egyenlő. Ezért a kockát még hatlapnak is nevezzük.

Gyermekek, különösen téli időben, kockákkal szoktak *játszani*. Először fából két kockát csinálnak. Az egyiknek lapjára egy pontot vájuak, másik lapjára két pontot, harmadikra hármat, s így tovább mindig eggyel több pontot; csak egy lapja marad üresen. Egészen úgy készítik el a másik kockát is. Ezután egy kiterjesztett papírvre csigavonalú utat (így!) rajzolnak, mintha az kocsit volna, amely a középén rajzolt körvárba vezet. Ezen utat keresztül húzott vonásokkal vagy 60 részre feldarabolják. A 30-ik részben egy keresztet csinálnak, a 40-ikben egy kört. Ha már mindez elkészült és mindegyik játsszónak gombja van, következik a kockavetés. Egyik gyermek a két kockát az asztalra veti s megolvassa, hogy összesen hány pont van a két felső lapon. Ha pl. az egyik kockával 3 pont, a másikkal 5 pont vetődött; ez annyi mint 8. Tehát az út külső végétől nyolc helyet kell olvasni s a nyolcadikra a gombot rátenni. Azután a másik fiú vet s ez is úgy tesz; s így tovább. Amelyik legelőször a várba jut, az a győztes. Ha azonban valamelyik éppen a keresztre jut s ott kellene a gombot letennie, az kénytelen egészen újból kezdeni az utat. Ha pedig valakinek a kis körön kell megállania, az ott hagyja gombját s kockát nem is vet mindaddig, míg az utána következő egyik gomb utó nem érte őt.

Hát hogyan lehetne kéregpapírból kockát csinálni? Nézzétek! ide a táblára darab tiszta papírt ragasztok. Erre ráfektetem a kockának 1-el jelölt lapját s írónnal körülvonalom. Most már csúsztatás nélkül föl és lefelé billentem a kockát s ismét körülvonalom a papíron fekvő lapokat. Már 3 lapom van. Ezután az első laptól jobbra kétszer s balra egyszer billentve a kockát, körülvonalom a többi három lapot. Így lerajzoltam a kocka hat lapját 1, 2, 3, 4, 5, 6, s nyertem a kocka *hálózatát*:

hat négyszögű lapja van. Mely tárgyakon lehet négyszögű lapokat látni? A falon, asztalon, könyvön; a szoba padlata, a kertek is négyszögűek szoktak lenni.

Valaki azt kérdezhetné, hogy egy négyszögű kert mennyi helyet foglal el? vagy hány fácskát lehetne bele ültetni? vagy egy ágyás földön hány burgonya-fészek fér el? A ki ezt kiszámítani nem tudja, azt feleli: hát ültetni kell addig, amíg fér. Amde ilyen tudás néha káros is. Mert ha nekem fácská-

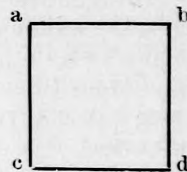
A vastagon jelölt határokon ki kell vágni ezt a *keresztalakot*. Ime a hálózat. A rajta levő vonások szerint most összehajlítom. Mit láttok? Kockát. De még mást is lehet itt észrevenni, t. i. azt, hogy mindenütt két-két lap találkozik; ezek a kocka *élei*. Van-e az asztalon él? Ki tudná ezt a hálózatot még egyszer lerajzolni? Jertek hát ide R, S, T, és csináljátok!

E hálózatban 6 részt látunk. Mik azok? *Négyszögek*. Tehát a kockának

kat vennem kell, jó, ha nem költök többert mint amennyire szükségem van. Ti nemsokára tudni fogjátok a kiszámítást. De előbb egyet-mást meg kell figyelnetek.

A kocka hálózatából vegyünk el egy lapot. Hány széle van e lapnak? Négy, még pedig egyenes széle van. Egyik szél hossza a -tól b -ig húzódik; a másiké b -tól d -ig stb. = ab, bd, dc, ca szélek.

Ha egyik ujjamat ab szél hosszában húzom jobb felé, másik ujjamat db hosszában fölfelé: e két ujjam b -nél összekerül. Tehát a lap két széle b -nél találkozik. Ezen találkozó szélek közt *szöglet* van. Van még szöglet bd és cd közt, ac és dc közt, — hány összesen? Négy. A táblán is szögletek láthatók (mutatva) 1, 2, 3, 4. Szögletet könnyen csinálhatok kretával is, ha egy helyből két egyenes vonalt húzok. Hány széle van e lapnak? Melyek azok? Mik között szokott szöglet lenni? Hány széle van palatábládnak? Mutasd rajta a szögleteket! Rajzoljatok szögletet!

Tehát láttuk, hogy ezen kockalapnak négy széle és négy szöglete van. Mérjük meg a szélek hosszát! Egyenlők. Mérjük meg a szögleteket is. Hogyan? Elvágom az egyik szögletet s odaillesztem a többire; éppen eltakarja ezeket. Tehát a négy szöglet is egyenlő. Mely tárgyakon vannak egyenlő szögletek? és nem egyenlők? Mik egyenlők a kocka lapján? Szélek és szögletek. Oly négyszögű lapot *négyzetnek* nevezünk, melynek szélei és szögei mind egyenlők. A kocka lapja négyzet. Hol láttatok négyzetalakú lapokat? Rajzoljatok tábláitokra négyzetet! Miért négyzetek e kocka lapjai?

A tábla hossza ez, szélessége meg ez. Melyik a könyvtábla hossza? szélessége? Hát a terem szélessége és hossza? Minden lapnak van szélessége és hossza. A hossz többnyire nagyobb, mint a szélesség. Hát a négyzetnek hossza és szélessége különbözők-e? Mérésből tudjuk, hogy egyenlők.

Amde a négyzetek *különbözők* lehetnek; némelyiknek mindegyik széle 1 centimeter, másiknak 1 decimeter vagy meter, öl, mérföld. Ha a szélek = 1 cm., akkor az oly négyzet = *egy négyzet-centimeter*. (jele $1 \square \text{ cm.}$); ha a szélek 1^0 hosszúak, az ily négyzet = $1 \square^0$ stb. — Mi a négyzet-decimeter? négyzet-mérföld?

Fabriczy János.

(Folyt. következik.)

TÁRCA.

TÜKÖR.

(Folyt.)

„Ocsémuram! — szolt a fővadász, — ugy látszik szívesen hallgat a mások tanácsára. Egy heti utravalót fogadjon „jövő vasárnapig tölem szívesen s ha jónak tartja azokat, vegye hasznukat. On még fiatal és tapasztalatlan. Ez ugyan nem oly nagy baj, mintha vén volna és nem tudna itélni. On tanító, néptanító; de még alig ismeri állását másból, mint a könyvekből. Egy uj térre lépett, mely a mily tövises, époly sikamlós, különösen itt nálunk. Vigyázzon, járjon nyitott szemekkel s ne lépjen oda, hova még szemét nem tette. Szép pálya a tanítói pálya, sok üdvös dolgot lehet azon végrehajtani; de csak annak, kiben a nép nem vesztí el hitét, kiben az bizni tud, és kit nemcsak azért *tisztel*, mivel „belső ember“, hanem a kit *szeret* is, mivel tud

vele bánni, mivel véréből való vérnek, *szegény embernek* tartja, ki izzad kenye-
reért, miként ő. A legtöbb tanítónak azért oly keserves a helyzete, mivel nem
vigyázott önmagára, midőn pályájára lépett s azt hivé, hogy a tanítói oklevél
elegendő az üdvösségre. Azt mondtam, hogy sikamlós a tér, melyre lépett;
majd mutatok egy-két sikos helyet.

Ha a tanító nem a népé, ha a nép nem tartja a maga emberének, nincs
meg benne akkor épen azon kellék, mely előfeltétele annak, hogy üdvösen
működhessek; nincs iránta bizalom, nincs meg a benne való hit, mely olyan
a népnevelés terén, mint a tavaszi jó idő a növényzetre. Hogyan szeresheti
ezt meg? A magyar földmivelő nép nem kételkedő, nem bizalmatlan; nem
hatotta még át a kommunisták vésszes lelkülete. Mig meg nem csalattatik,
bizni szokott. Mindemellett vigyázva kell vele bánni. Helységünkben három
rangu nép lakik. Az uradalmi tisztek; a kézművesek és a gazdák; végre a
zsellérek és cselédek. Legnehezebb a bánás velünk, gazdatisztekkel. Szeren-
cséje az öcsémuramnak, hogy nem igen lesz velünk dolga. A dolog nehéz
oldala abban rejlik, hogy mi vagy parancsolni vagy engedelmeskedni szok-
tunk csupán, s háznépünk is ily jelleget ölt, s így a ki megjelen köztünk, csak
akkor érzi jól magát, ha vagy ur tud lenni, vagy szolgál. Nem kívánjuk ugyan,
hogy milliókkal birjon, megelégszünk azzal is, hogy valaki a *maga ura* legyen
legalább; de ezt elvárjuk tőle. Megkívánjuk, hogy a tanító, kit mi is nagyra
becsülünk, *ember* legyen a talpán.

Az olyan tanítót, ki a helyett, hogy kötelessége után látna, vadászga-
tásban leli boldogságát, a gazdatiszti gyakornokokkal tivornyáz; csapszék-
ben pocsékolja el a napot s a helyett, hogy saját körében igyekeznék a töké-
letesbülés útján haladni és elparasztosodik, s hosszú pipaszárral flótázza a
„quem dii odere“ disztelen nótát s inkább soha sem eszik salátát, semhogy
udvarán a dudvát, bojtortját kipusztítaná s ott paradicsomot ha nem is al-
kothat, legalább paradicsom-almát termelne: az ilyen tanító nem kell nekünk
s nem látjuk szívesen magunknál. Nem dicsérvük azt sem, a ki minduntalan
körünkben van, mint az árnyék, sőt az ilyennel szemben sokszor megfede-
zünk arról, hogy nem cselédünk, s eleinte kérve, később parancsolva oly állásba
helyezzük magunkat, a mi nem válik a tanítói tekintély előnyére. Az olyan
tanítótól pedig, ki gyermekeinket magánoktatásban részesíti, éppen sokat
várunk. Első sorban szigorú pontosságot; mert megszoktuk, hogy mindenki
helyén legyen. A tanítót, ki az oktatást elmulasztgatja, nem azért nem hord-
juk le, mivel őt, hanem mivel önön magunkat akarjuk kimélni.

Ennyit elég lesz megtartania kedves öcsémuramnak rólunk, gazda-
tisztekről, hogy megindulhasson. A lakosság másik felével, a mesteremberek-
szében mondva iparosokkal és a gazdákkal, kisbirtokosokkal csak az esetben
gyülik meg a baja, ha ki tudnak öcsémuramon fogni; ha eltalálják, hogy
hol a gyengéje. Vigyázzon hát magára, mert a mi népünknek másutt is, itt
is az a szokása, hogy tártkarokkal fogadja a „belső embereket“: tanítót,
papot egyiránt; s eleinte helyét is megtörülük, a hova ültetik; de ez csak
addig tart, míg ki nem ismerték gyengéjét; aztán jó, ha a köteles becsületet
megadják. Meg fogják híni öcsémuramat is egyik-másik gazdához, egyik-
másik iparoshoz vendégül. Ilyenkor elmenjen hozzájuk, sőt máskor is, külö-
nösen oda, honnan gyerek jár az iskolába; de kikeresse az időt, nehogy alkal-
matlan időben találjon menni. Faluhelyen az ünnepnapok délutánján kell
látogatásokat tenni, ez a legalkalmasabb idő. A vendégségben szokásaikat
épen úgy el kell lesni, mint a nagy urak asztalánál a nagy urakéit, más
különbén készen van a gáncsolásra való anyag. Kínálás nélkül inni nem
tanácsos, mert azt mondják ez esetben, hogy *szereti az italt*. Az ételből felette

keveset kell csak venni; mert a kinállás, erőltetés e körökben a jó neveléssel jár együtt. Az asztal fölött megindított beszédben részt vegyen; de mihelyt a politikáról vagy a bibliáról kezdődik a beszélgetés, jó lesz elkövetkeznie. Iparos ember a harmadik pohárnál — mint ország-világot látott ember — politizálni, a földmives, főleg ha protestáns, a vallás dolgát szereti feszegetni. Ily körülmények között ha a tanító tovább marad a társaságban, nem igen kerülheti el az ellenvélemény kockázatát; borközben pedig oktatni akarni olyanokat, kik nem akarnak tanulni, nehéz dolog. Ilyenkor jönnek elő azok a fogas kérdések is, melyekre csak ritkán tud megfelelni az, ki a nép eszejárását fenekestől nem ismeri. Némely gazdának ezen felül az a gyönyörűsége is megvan, hogy csak akkor érzi magát megtisztelve, ha borától vendégeinek jókedvük kerekedik. Itatja a vendéget, különösen ha „belső ember“ az, s örül neki, ha sikerül célja: a *leitatás*. Jaj pedig aztán az olyan tanítónak, kiről egyszer megtudják, hogy itt vagy amott többet ivott. — Egyik sem akar hátramaradni, s míg egyrészt mindegyik erőszakolja az alkalmat, az első összekoccanásnál biztos lehet a tanító arról, hogy azok fogják legelső sorban vádolni, kik erőszakolták a mértékletlen életre.

Még sokat beszélt volna az öreg fővadász, de kifogytak az utból. A tanító hazafelé mentében sokat töprenkedett a fölött, hogy mit szóljon a leckéhez. Végre is belátta, hogy az öreg jóakarója lehet s megfogadta magában, hogy mihelyt csak teheti, meg fogja látogatni házánál. A hallottakat meghánytatette magában s azt találta, hogy fölérnek azok ő reá nézve egy §. neveléstannal.

(Folytatása következik.)

A népiskolai hatóságokról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A magyar orsz. képviselőház gyűléstermében ismét sok szép *eszme* hozott felszínre; sok oly dolog pendített meg, a mi eddig is sokszor hiába hangzott el, s most sem nyert meghallgattatást. A *jóakarát* — miként eddig — most is több oldalról nyilvánult; a szónoklatok nagyobb része azonban ez alkalommal is *frázis* volt csupán, melyet egyes képviselők elmondani, mi pedig hallani, *megszoktunk* már.

De lássuk a tárgyalás menetét, melyből eléggé kitűnik, miképen gondolkoznak honatyáink a népnevelésről s a népnevelés napszámairól, a magyar néptanítókról.

„A népiskolai hatóságokról“ szóló törvényjavaslat tárgyalása március 17-én vette kezdetét az **általános vitával**, melynél *Molnár Aladár* előadó e törvényjavaslat genesisét adván elő, utal a népiskolai törvény hiányaira, melyet a tapasztalás eddigelé felmutatott. Óhajtott volna az egész népiskolai törvény összefüggő átalakítását; tekintettel azonban a körülményekre, e kiegészítő törvényjavaslat szerkezetétől is sokat vár: ugyanazért ajánlja annak elfogadását. *Trefort Á.* azon ellenvetések ellenében, mintha e törvényjavaslat felesleges volna, kimutatja ennek szükségességét. A megalkotott „közügygazg. bizottságokról“ szóló törvénynek kiegészítő része ez, mely körvonalozza a tanfelügyelő új állását a közügygazg. bizottságban. Kimutatja, hogy e törvényjavaslat szerint a hitfelekezeti iskola nem áll ellentétben az állami és községi iskolával; hogy ezeknek egymás mellett párhuzamosan kell fejlődniök és haladniök. A törvényjavaslat semmi tekintetben sem sérti a felekezetek autonómiáját, de oda van irányozva, hogy az állam felső felügyeleti jogával őszhangba hozassék. Ajánlja a törvényjavaslat elfogadását.

Mocsáry L. nem fogadja el, mert ebből csak zavart s nem harmoniát jövedülhet. Nézete szerint a tanügyet is decentralizálni kellene. Óhajta, hogy a tanfelügyelőt is a megyék s más törvényhatóságok válaszzák. E javaslatot a szabadelvűség szempontjából is hiányosnak tartja, mert megtámadja a protestáns autonómiát s vele a szabadságot.

Plachy B. helyesli a törvényjavaslat azon eljárását, hogy a népiskolai törvénynek csak administratív részéhez nyult, bár annak többi része is nemsokára törvényhozási módosítást igényel. E javaslat a szakszerű felügyelet hiányán is nagyot segít, s egyébként is egy előre tett lépés levén, e javaslat elfogadására szavaz.

Gebbel K. nem fogadja el, mert — szerinte — csak az állam érdekeinek megóvására gondoskodik; az állami s felekezeti hatóságok közt folytonos surlódást idézend elő, s megakadályozza a felekezeti iskolákat fejlődésükben.

Vécsey T. Mocsáry beszédére megjegyzi, hogy az államnak egyik főkötelessége a tanügyről törvényhozásilag gondoskodni, s ez helytelen centralisatióknak nem nevezhető. Becsüli az autonómiát, de az állam ellen az autonomia érdekében elvülésre hivatkozni nem szabad. Érti, hogy a protestáns egyház oly nagy szívóssággal ragaszkodott a tanügy termében is az egyházi autonómiához, hogy némely protestánsok maig sem tudtak letenni a tanügy körüli féltékenységről; de ezt nem helyesli s nem osztózik abban. Magyarországon a népoktatás ügyét nem felekezeti, hanem *nemzeti* ügynek tekintjük. E célhoz visz közelebb a javaslat, azért elfogadja azt.

Helfy I. a népoktatásügyet nem tekinti pártszempontról. Magyarországnak valóságos szerencsétlensége a felekezetiiség. Mig a jelen állapotok megmaradnak, addig ne is beszéljünk vallásszabadságról, s nem is lehetséges jó iskolák fentartása. A törvényhozásnak ki kellene mondani, hogy a nyilvánosság jellegével csak községi és állami iskolák ruházhatnának fel. Ki kell zárni az iskolából a vallást, melyhez az államnak semmi köze. Az állam feladata munkás polgárokat nevelni. A közművelődés nem fog hazánkban virágozni, mig felekezeti iskolák lesznek. Elfogadja a javaslatot.

Ifj. gr. *Ráday G.* üdvözli a törvényjavaslatot, mely érintetlenül hagyja a felekezetek autonómiáját s a tankönyvekre vonatkozó intézkedése legkevésbé sem ütközik ebbe, mig másfelől a népnevelés érdekében nagy előnyt biztosít.

Ostfy J. Mert a felekezetek ügyeire is befolyást enged a tanfelügyelőnek, nem fogadja el a törvényjavaslatot.

Zsilinszky azt hiszi, hogy a mig a felekezetek oly sok áldozatkészséget tanusítanak a tanügy iránt, épen nem lehet felszólalni iskoláik ellen; mert a cél csak az lehet, hogy minél több jó iskolánk legyen, s nem szükséges — főleg a mai viszonyok közt — hogy az állam minden iskolát kezeiben összpontosítson. Csak azon cultura bir szilárd alappal, a mely az összes polgárok öntevékenysége által a szabad verseny útján fejlődik ki. De azért nem szabad közönnyel nézni a felekezetek köpenye alatt üzött bűnös üzelmeket. S mert ez elvek benn foglaltatnak a törvényjavaslatban, határozott haladásnak tekinti, s elfogadja azt.

Kállay B. azt kérdi, vajon nem lett volna célszerű ez alkalommal az egész tanfelügyeletet reformálni? Az állami tanfelügyeletet szükségesnek, sőt nélkülözhetetlennek tartja. Az állami felügyeletnek buzdítólag kell hatni ott, hol különben az egyéni tevékenység tespedésnek indulna. Tudna célszerűbb tanfelügyeletet képzelni, de tudja, hogy a megalkotott törvény következményei elől nem lehet kitérni, s csakis ez okból elfogadja a törvényjavaslatot.

Schwarz Gy. örvend a közoktatás ügye iránti általános érdeklődésnek, de fél, hogy a gyakorlati eredmény nem lesz megfelelő a törvényhozási buzgalomnak. Főokát ennek szóló abban látja, hogy a községi törvény nem felel meg az igényeknek, s a községek kezében lévén Magyarország népességének nagyobb felére nézve a népiskolai kérdések végrehajtása, a legjobb törvényi intézkedések is holt betűk maradnak. Ez általános baj, a melyen majd a törvény revidiója fog segíteni. Vannak azonban más bajok is. Ilyen az, hogy Magyarországnak nincs elég pénze egy *jó tanítói testület fizetésére*, a miből ismét az az alternativa származik, hogy sok helyütt a tanító még mai csekély, sőt nyomorult fizetését és existenciáját sem érdemli meg. *) Bajnak látja szóló a népiskolai törvény a tanfelügyelőről rendelkező szakaszainak végrehajthatatlanságát, mert mig oly nagyok maradnak a tankerületek, s nem alakulnak helyettük kisebb körök, a hol a tanfelügyelő többször meglátogathatja az iskolát, mint évenként egyszer: addig nagyobb haszna ez intézménynek nem lesz. Össze kell egyeztetni ezenfölül az iskoláztatás szükségét s folytonosságát a nép munkaidejével, mert mig a nép nem érti, hogy mekkora előny az iskolázás, addig nem is lehet arra gondolni, hogy az akkora áldozatot hozzon érte, hogy minden legesekéibb munkára képes fiát elvonja a munkától; s mig ez meg nem lesz oldva, addig nem is lehet gondolni a kényszeroktatásra, melynek pedig előfeltétele a szintén elég távollevő ingyenoktatás. Ezután áttér a felekezeti s az önkormányzati elvekbe takarózó municipálistmus cafrangjaira, melyeket Mocsáry beszédjében lát egész tulságaival feltűnni, s figyelmezteti őket, hogy ezen pont a törvényjavaslatból kitérültek, de a hiányok javaslatot.

P. Szathmáry K. A tanfelügyelők szakszerű kiválasztását helyesli, de nem szeretné, ha ezek iskolás vizsgáknak vettetének alá. A felekezeti kérdésre nézve ő is dicsekedve említi, hogy protestáns, s ezen egyháznak nagy érdemeit a multban mindenkor elismeri. de ezen törvényjavaslatban csak egy pontot lát, mely az autonómiát sérti, s ez abban áll, hogy a tanítási módszerbe is avatkozik. — Ez paedagogiailag is helytelen, mert az egyes módszereknek egymással küzdeniök kell s különben is a tankönyvirök egymás elleni küzdelmét költi fel. Óhajtja, hogy ezen pont a törvényjavaslatból kitérültessek, de a hiányok

*) Igen, azok a csordásból, csöszből, cipész-, szabóinasból, köteles- és takácsinasból lett *kontárok*. Szerkesztő.

dacára, melyeket részben a részletes vitánál orvosolni lehet, a törvényjavaslatot általános tárgyalás alapjául elfogadja.

Trauschenfels E. azt hiszi, hogy a felekezeti hatóságok tanügyi buzgalma sokkal többet tesz, mint az állam tevékenysége. Vádolja a közoktatási minisztert, hogy a helyett, hogy szegény községekben állított volna iskolákat, felesleges concurrentiát csinált a felekezeteknek. Hivatkozik a nemzetiségi törvényre, panaszkodik, hogy az ő gyermekei Budapesten nem tanulhatnak német községi elemi iskolákban. (Tessék Németországba küldeni őket. Szerk.) Ezért ő nem hajlandó a felekezeti tanodákat az ily irányu államnak átadni. Nem fogadja el a javaslatot.

Molnár I. ellenben elfogadja azt, mert nem látja általa sértve a felekezetek jogait, mert könnyíti a felügyeletet s nagyot lendít a tanügyön. Sajnálja azonban, hogy nem módosított ez alkalommal a népiskolai törvény oda, hogy a magyar nyelv tanítása az összes népiskolákban kötelezővé tétessék. Reméli, hogy a ház és miniszter közre fognak működni ennek megvalósításában. Hivatkozik a horvátok példájára, kik minden iskolájukban kötelezővé tették a horvát nyelv tanítását. Óhajtaná, hogy a tanítói pályára készülő ifjak segélyeztessenek inkább azon összegekkel, a melyek új állami iskolák felállítására fordítottak, mert nem annyira iskolákban, mint tanfériakban szenvedünk fogyatkozást.

Orbán B. nem fogadja el a törvényjavaslatot, mert az igen engedékeny az államnyelv tekintetében. Magyarország népnevelése mindaddig nem fog felvirágozni, míg az összes felekezeti iskolák nem tétetnek községiekké.

Szalay I. A törvényjavaslatot a maga részéről is elfogadhatónak tartja. Nem mulaszthatja el azonban kifejezni azon óhaját, hogy a kath. egyház is autonóm szervezettel nyerjen, s hogy a felekezeti iskolák községiekké tétessenek.

Papp G. tiszteletben tartja a felekezeti autonómiát, s óhajtja, hogy ezt tegye a kormány is, s megakadályozás helyett mozdítsa elő a szabad versenyt, mert csak ez vezet célhoz.

Fabriczius K., mert a javaslat a művelődés előmozdítását célozza, anélkül, hogy a felekezetek jogait sértené, elfogadja. — *Csatár* ellenben a ház folytonos „eláll“ kiáltásai közt kijelenti, hogy nem fogadja el a tvjavaslatot.

Az általános vita ezzel befejeztetvén, *Molnár* Aladár előadó a vita folyamában felmerült egy pár megjegyzésre felel. Cáfolja a felhozott ellenérveket, s ismételten ajánlja a törvényjavaslatot a háznak elfogadásra; mire a ház a törvényjavaslatot általánosságban elfogadta.

KISDEDNEVELÉSI RÉSZ.

Rovatvezető: Komjáthy György.

Számadás.

Utóbbi számunkban közlött cikkünk után szükségesnek véljük az ott általánosságban elsorolt adatokat ezuttal részletesen indokolni. Az I. kimutatás az 1875-ki pénzforgalmat tünteti elő, a II. (a követelést és tartozást egybehasonlítva) a múlt évi deficitet.

A múlt évi számadás közlése azért maradt el ez ideig, mert a vizsgálóbizottság jelentése csak március 25-én került a választmány elé, s még hi-telestíve nem volt, nem akartuk közölni.

I. Kimutatás

a „kisednevelők országos egylete“ pénztárának 1875-ik évi bevételei- és kiadásairól.

A) Bevétel

1. 1874. évi pénztári maradvány	108 frt 64 kr.
2. A „Nevelési szakközlöny“ előfizetési díjaiból	380 „ — „
3. A „Gyermekbarát“ előfizetési díjaiból	239 „ 10 „
4. A közoktatási miniszter segélye	300 „ — „
5. Az egyletek segélyezéséből	35 „ 20 „
6. 1874. évi előfizetési hátralékból	4 „ — „
7. Tagdíjakból	99 „ — „

összesen 1165 frt 94 kr.

B) K i a d á s

1. Hirdetésekre	11 frt 42 kr.
2. „Franklin“ nyomda számlájára	782 „ 60 „
3. A két lap expedíciója	218 „ 47 „
4. Szerkesztői tiszteletdíjra	83 „ — „
5. Metszésre	18 „ — „
6. Vegyes kiadásokra	29 „ 40 „
7. Póstabérre	2 „ 10 „
8. Bélyegre	— „ 94 „
9. Pénztári készlet decemberhó végén	20 „ 1 „

összesen 1165 frt 94 kr.

Budapest, 1875. december 31.

Komjáthy Gy., id. pénztárnok.

Ezen számadást összehasonlítva a „Napló“ és „Főkönyvek“ tételeivel, ugyszinte az egyes okmányokkal, teljesen rendben találtak.

Budapest, 1876. március 25-én.

P. Szathmáry Károly,
egyleti elnök.

Kohányi Sámuel
számvizsgáló.

Kozma Dénes s. k.,
számvizsgáló.

II. Kimutatás

a „kisdednevelők országos egyleté“-nek követeléseiről és tartozásairól az 1875. év végével.

A) K ö v e t e l é s .

1. 1869—1875. évi tagdíjából	744 frt — kr.
2. A „Nevelési szakközlöny“ 1875-ki előfizetési díjaiból	37 „ — „
3. A „Gyermekbarát“ 1875-ki előfizetési díjaiból	48 „ 40 „

összesen 829 frt 40 kr.

B) T a r t o z á s

1. Komjáthy György 1874. évi szerkesztőnek	50 frt — kr.
2. Kobány Mihály 1875. évi szerkesztőnek	67 „ — „
3. „Franklin-társulat“-nak	79 „ 80 „
4. A „Nevelési szakközlöny“ 80 előfizetőjének	80 „ — „
5. A „Gyermekbarát“ 62 előfizetőjének a 45 kr.	27 „ 90 „

összesen 304 frt 70 kr.

Budapest, 1876. március 25.

Kozma Dénes, pénztárnok.

Ezekután a könnyebb áttekintés kedvéért a két kimutatásból összeállítjuk az egylet által múlt évben kiadott két lap bevételeit és kiadásait.

A) B e v é t e l .

1. A „Nevelési szakközlöny“ előfizetési díjaiból	380 frt — kr.
2. A „Gyermekbarát“ előfizetési díjaiból	239 „ 10 „
3. A közoktatási miniszter ur segélye a lapra	300 „ — „

A lapok összes bevétele **919 frt 10 kr.**

B) K i a d á s .

1. Hirdetésekre	11 frt 42 kr.
2. A „Franklin-társulat“ nyomdájának	782 frt 60 kr.
3. Expedícióra	218 frt 47 kr.
4. Szerkesztői tiszteletdíjra	83 frt — kr.
5. Metszésért	18 frt — kr.

A lapok összes kiadása **1113 frt 49 kr.**

Miből levonva a lap valóságos bevételét	919 frt 10 kr.
a tényleges kiadás.	194 frt 39
krral volt több a bevételnél, ha ehhez még hozzáadjuk a lap tartozásait, mi a II. kimutatásban tűnik ki, mely azonban a „Népnevelők Lapja“ és a „Képes Gyermekevilág“ kiadói által, a tömeges előfizetés miatt tett kedvezményénél fogva kevesebb, s így összesen	289 frt 80 kr.
Kitűnik, miszerint a lap krral került többbe, mint a mennyit jövedelmezett.	484 „ 29

Ez ellenében ott van ugyan az egyletnek 829 frt 40 kr követelése, de követeléssel még nem törleszthetjük ezt. Igyekezni fogunk azonban a törvényes uton érvényesíteni jogainkat.

Komjáthy György, titkár.

EGYLETI ÉLET.

A kisdednevelők orsz. egylete március 25-én tartott üléséből. A múlt év december 26-i ülés jegyzőkönyve felolvastatván, egy megjegyzés és egy kimaradt határozat beiktatása után hitelesített. Az 1875-i számadásról beterveztetvén a számvizsgáló-bizottság helybenhagyó jelentése, volt pénztárnoknak a felmentvény megadatott. Pénztárnok jelentést tesz a pénztár állapotáról, mely szerint ez évben 42 frt 91 kr. bevétele és 20 frt 70 kr. kiadása volt, s így ma a pénztár állapota 22 frt 21 kr. Jelenti továbbá, miszerint a gyűjtésre fogadott hordár az általa begyűjtött 15 frt után 4 frtot önkényüleg visszatartott. Utasittatik pénztárnok az illető igazgatóság útján a szóbeli egység után visszahagyandó összeg levonásával a többit visszatéríttetni. Kobány Mihálynak tudtára adatik, miszerint az egyleti pénztárt illető díjakat továbbra ne szedje be, hanem ha fizetők jelentkeznének, utasítsa azokat pénztárnokhoz; egyszersmind kijelenti a választmány, miszerint azok irányában, kik nem a pénztárnoknál s nem az általa kiállított nyugta mellett fizetnek, felelősséget nem vállal. Titkár jelenti, miszerint a múlt decemberhavi választmányi ülés megbízása folytán mult évi egészséves előfizetőink számára a „Népnevelők lapja“-t és a „Képes Gyermekevilág“-ot utolsó negyedévi előfizetési pénzük kárpótlásául egy negyed évre megrendelte, és pedig az első kiadója egy évre 80 kr., utóbbi pedig 40 kr. kedvezményi áron adta e lapot. Titkár tudatja továbbá, miszerint az előfizetők kárpótlására tett intézkedését a választmánynak külön lenyomatban tudatta az illetőkkel, megküldte ezt továbbá azon egyesületeknek is, melyek részint már segélyezték, részint pedig segélyezni ígérkeztek egyesületünket. Ugyanakkor köszönő iratot és kérelmet intézett az illetőkhöz adományaikért és annak további beküldéseért. Tagjai lettek egyletünknek az 1875-ik évben: *Fábry János* által: Fábry János r., Schwerdt Emma r., Lesniewicz Terézia r., Klug Anna r., Payer Jenő r., Wahliss Hedwig r., Hartig Friderika r. Pártoló tagok: Róth Márton, Böhmisch Ede, Kertscher Ede, Guhr Márton, Putsch Tóbiás, dr. Emericzy L., Löwy Mór, dr. Hajts Lajos. *Szabó Endre* által: rendes tagok Gazsi József tanár, Darko Ottilia és Szabó Róza kisdednevelők. Saját ivén: Kozma Dénes r. t., Daniss Karolin r. t., Németh Béla r. t. *Jékel Antal* ivén: a „nagykarolyi népnevelési egylet.“ *Kobány Mihály* ivén új tagok: Schvalm Endre r. t., Szalkay Emma r. t., Kurutz Irma r. t., Kokesch Emilia r. t. *Komjáthy Gy.* ivén: Spannrafft Gabriella, Kobányné Linda, Schubert János r. t., ugyanazon ivén 1876-ra Dr. Scherbaum Adolf r. t., Huszarek Berta r. t. A választmány a

gyűjtőknek jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz, s Fábry János tagtársunknak a köszönetet kivonatban megküldeni elrendeli.

Ezek után az egyesület további fennmaradásának kérdése merült fel. Az egyesület eddigi működésének, illetőleg történetének titkár által történt vázolója után, a válaszmány az egyesület jelenlegi bajait egyrészt a múltban, de másrészt a jelenben, és pedig a tagok közömbösségében találja, mindemellett is nem találkozott egy hang se, mely az egyesület feloszlását ma ajánlotta volna. E helyett, tekintetbe véve, hogy alapszabályaink értelmében a közgyűlés lesz hivatva végleg dönteni, a válaszmány a remény egy végső szálát ragadja meg, s felhívja a hazai kisednevelőket szellemi és anyagi áldozatra, felhívja mindannyit a napilapok és a szaklap útján, hogy ma, midőn az ország figyelme felénk fordult, tömörüljenek, sorakozzanak az egyesület köré; mívégből megküldi a felhívást és az aláírási íveket minden kisednevelőnek, s ennek eredményét bevárva, fogja javaslatát a közgyűlés elé terjeszteni.

Alapszabályaink értelmében közgyűlés tartására minden két évben kötelezve lévén a válaszmány, *az ez évi közgyűlés helyül a főváros, és idejül augusztushó 20-ik és következő napjait tüzi ki.* Felolvasatott végül Tóth István II-ik alelnök levele, melyben meg nem jelenését betegségével menti, egyszerűsmind a feloszlás ellen szavaz.

Az országos kiseddóvó-egyesület március 26-án rendes válaszmányi ülést tartott Tisza Kálmánné excel. elnöklete alatt. Mindenekelőtt a múlt rendkívüli ülés jegyzőkönyve került hitelesítés alá, mely is némi stylaris változtatás után hitelesített; ennek kapcsában felolvasatott a közoktatási miniszter urhoz intézendő felirat, melynél szintén a jegyzőkönyvben tett módosítás történt. A gyűjtő-osztály bejelenti a közvacsora eredményét, mi összesen 2167 firt 23 krt tesz. A válaszmány köszönetét fejezi gr. Andrássy Aladárné, mint a gyűjtő-osztály buzgó elnöke irányában, ugyszinté mindazon tagoknak, kik e szép jövedelem előmozdításáért fáradoztak. A ferencvárosi kiseddóvó-egyesület és az országos egyesület között oly egyezés jött létre, mely szerint előbbi az országos egyesület erkölcsi támogatását s intézeti igazgatásában közreműködést kér, mi végből az országos egyesületnek 5 tagja mint bizottság küldetik ki nevezett egyesület válaszmányi üléseire, ugyszinté ajánlatik, hogy a ferencvárosi kiseddóvó-egyesület egyik tagja az országos egyesület válaszmányának rendes tagja legyen. Ezen ajánlat ezuttal csak elvileg fogadtatott el, miután az alapszabályok értelmében ily intézkedést a válaszmány nem tehet, azonban utasított az alapszabályok megváltoztatására kiküldött bizottság, hogy ily értelemben tegyen javaslatot. A tanügyi- és vagyongazdálkodó-osztály jelentései ezuttal elmaradtak. A közgyűlés nem — mint előbb határozottatott, ápril 9-én — hanem ápril 30-án fog megtartatni, addig azonban a közgyűlés előkészítése végett, különösen pedig a költségvetés érdekében ápril 9-én ülés fog tartatni. Felhatalmaztatik egyesületi titkár, miszerint az évkönyvet oly számban nyomassa, a mit szükségesnek vél az egyesületi tagok, rokonegyesületek közötti kiosztásra. Végül felolvasatott ns. Bója Gergely kir. tanfelügyelő ur átirata, melyben az egyesületet felhívja, hogy tanszemélyzetéről a nyugdíjtörvényre vonatkozó adatokat hozzá beküldje. Kiadatott a kép. igazgatójának, azon utasítással, hogy a tan-személyzet a szükséges rovatokat töltsse be, illetőleg okmányait másolatban terjeszsze elő.

VEGYESEK.

= A „Népnevelők pesti egyesületé“ nek első (paedagogiai) szakosztálya f. évi áprilishó 2-án (vasárnap) délelőtt 9 órakor egyesületünk helyiségében

rendes ülést tart, melyre a tagok—a megvitandó tárgy fontosságához méltó — minél nagyobb számmal sziveskedjenek megjelenni. Tárgy: Az „Aradvidéki tanító-egylet“ emlékirata a vallásoktatás ügyében; s ezzel kapcsolatban György Aladár indítványa a magukat *hitfelekezetenkülieknek* valló szülők gyermekeinek vallásoktatása tárgyában.

= **Deák-ünnepély.** A f. v. IV. ker. reáltanodai ifjuság márc. 25-én róttá le kegyeletadóját a megdicsőült Deák Ferenc nagy szelleme iránt. E meghatón szép ünnepélyt *Békey Imre* tanácsnok, mint a főváros hatóságának képviselője nyitá meg kenetteljes hangon tartott szép beszéddel. Utána az ifjuság *Petőfy „Honfi-dal“-át* éneklé; mire *Ney Ferenc*, a belv. főreáltanoda érdemdús igazgatója olvasta fel gyönyörű nyelvezettel irt emlékbeszédét, melyben a nagy hazafi példányszerű jellemét, munkásságát s életének főbb mozzanatait ecsetelé s példányképül állitá az ifjuság elé. Az ünnepélyt — három főreáliskolai tanulónak igen sikerült szavallata s az ifjusági dalkör által *Kölcsey „Hymnus“-ának* eléneklése után — *Békey Imre* elnök az ifjusághoz intézett buzdító beszéddel zárta be.

= **Toldy Ferenc emlékére** kegyeletes ünnepélyt tartott a tudomány- és műegyetemi olvasókör márc. 25-én az egyetem dísztermében. A gyászoló családon és a nagy számmal egybegyült ifjuságon kívül jelen voltak: az egyetem rektora, a dekánek és tanárok. *Ráth Lajos*, az olvasókör elnöke, *Toldy* halálát s érdemeit érintő beszéde után *Kenedy Géza* joghallgató olvasta fel pályadíjat nyert emlékbeszédét, melyben az elhunytnak hü életrajza s sokaldalu munkálkodásának minden mozzanata van elősorolva és méltányolva. *Gr. Festetics Andor* bölcsészethalगतó pedig ugyancsak *Kenedy-nek* „*Toldy Ferenc halálára*“ című s azzal pályadíjat nyert költeményét szavalta.

= **A budapesti tud. egyetemi könyvtár ünnepélyes megnyitása** márc. 26-án történt *Trefort*, *Simonyi*, *Szende*, *Péchy* ministerek, *Haynald* érsek, *Kovács Zs.* püspök, orsz. képviselők, az egyetem rektorai, a dekánek, az egész tanári kar, akadémiái tagok, a f. v. polgármesterek, városi képviselők, a sajtó képviselői s nagyszámú közönség jelenléte mellett. Az ünnepélyt *Than Károly* rektor nyitá meg szép beszéddel, melyben köszönetet mond az államnak e fényes ajándokért. Ezután *Horváth Árpád*, a könyvtár igazgatója olvasta fel a könyvtár történetét, melyből kiemeljük, hogy *Mária Terézia* királynő ajándékozta meg egy nagy könyvtárral az általa újjá alapított egyetemet s *II. József* helyezte el a könyveket a ferencrendiek zárdájában. A könyvtár ma 190 ezer kötetből áll. Az új palotában az olvasóterem 120 személyre van felszerelve. A megnyitási ünnepélyre dr. *Márky József* könyvtárör csinos költeményt irt, mely egyik napilapban jelent meg.

= **Vajdafy Béla**, f. v. polg. isk. ének- és zenetanár, mult hó 25-én tartá harmadik hangversenyét a kereszt-utcai polg. iskola nagytermében, mely miként azelőtt, ez alkalommal is alig volt képes befogadni a nagy számmal megjelent vendégeket. A rendező, *Vajdafy Bélán* kívül a közreműködők közül különösen kitűnt *Murányi Kálmán* sokaldalu ismerettel bíró ügytársunk, ki rendes szakmája, a nevelés-tanítás mellett kivált a zenesztetben bir igen szép jártassággal; művészies gordonka-játékában nem egyszer gyönyörködtünk s a felől oly szakértők is, mint *Szukk*, nemzeti színházi tag, nagy elismeréssel nyilatkoztak. — *Vajdafy Béla* e hangversenyét is, mint az előbbieket, nemes szíve sugallatát követve, jótékony célból, a szegénysorsu iskolás gyermekek felségélyezésére rendezé.

= **Frecskay Józsa**, előnyösen ismert nőnevelőintézet-tulajdonosnő, miként a mult években, ugy most is igen sikerült hangversenyt rendezett növendékeivel, kik rendes tanulmányaikban tanúsított kitűnő előmenetelők mellett még ily kedvderítő, szépet a hasznossal párosító mulatság rendezésére is örömmel ajánlották fel közreműködésüket. A nagy számmal megjelent szülők és vendégek elégűlten s a kitűnően képzett, lelkiismeretes s ügybuzgó igazgatónő előtt teljes megalégedésüket nyilvánítva távoztak.

IRODALOM.

= „**Tájékozo utmutatás** a kereseti jövedelemadónak bevallása, tárgyalása és fellebbezése iránt. Irta *Oltványi Pál*, pápai kamarás, lelkész, a szegedi felszólamlási bizottság ügynöke.“ Ara 1 frt. Kapható Szegeden a szerzőnél (belváros, szegfü-utca 394. sz.) és minden hazai könyvtárusnál.

= „**A nevelés történelme.** Tanítók és nőtanító-képezdek számára, irta: *Molnár László*, nőtanító-képezdei igazgató-tanár.“ Ara 1 frt 20 kr. (Birálata lapunk 8. számában közöltetett. Szerk.)

HIRDETÉMÉNYEK.

LAMPEL RÓBERT könyvkiadó-hivatalában

(Budapest, váci-utca 12. szám)

megjelent tan- s egyéb ajánlható könyvek,

☛ kaphatók minden könyvkereskedésben : ☛

- AISLEITNER Antal. **Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv.** — **Ungarisches Sprach- und Lesebuch für die Oberklassen** der Volksschulen mit deutscher Unterrichts- sprache. Auf Grundlage der „Lehr- und Lesebücher für die Mittelklassen von Alb. Haesters“ bearbeitet. Zweite, mit einem ungarisch-deutschen Wörterbuch ver- mehrte Auflage. Preis geh. 80 kr.
- BÁRÁNY Ignác. **Az olvasás tanmódja.** Harmadik egészen újra átdolgozott és bővített kiadás. Füzve 1 frt 20 kr.
- ERÉNYI Mór. **Kis magyar nyelvtan** feladattal. Nép-, főelemi s városi tanodák szá- mára. Ötödik javított, bővített s a m. kir. közoktatási ministerium által kiadott „Tanterv“ nyomán átdolgozott kiadás. Ára kötve 40 kr.
- GAJDOS J. **Alkotmánytan.** Legújabb törvényeink alapján elemi népiskolák használatára. Második átdolgozott kiadás. 48 l. Kemény kötés 30 kr.
- GYURITS Antal. **A magyar helyesírás szabályai,** füzve 32 kr.
- HALÁSZ Nándor. **Magyar nyelvtan** alkalmas gyakorlatokkal és gazdag föladattal, kemény kötésben 50 kr.
- KÖRNYEI J. **A tanító az iskolában.** Rövid útmutatás arra, miként lehet a népiskolában jó fejelemet tartani s helyesen oktatni. Tanítók és tanítójelöltek számára. Ára 1 frt 20 kr.
- **A polgári jogok és köteleességek.** A magyar alkotmány, valamint a közigazgatás és igazságszolgáltatás főbb tárgyainak rövid ismertetése. A nép- és polgári iskolák számára. (a magas m. kir. közoktatási ministerium által ajánlva.) 4-ik Mayer Mik- sától újonnan átdolgozott kiad. Ára kötve 36 kr.
- **Die bürgerlichen Rechte und Pflichten.** Kurzgefasste Darstellung der ungarischen Staatsverfassung, der Staatsverwaltung und der wichtigsten Gegenstände der Rechtspflege. Für Volks- und Bürgerschulen. Uebersetzt von Prof. J. H. Schwicker Seminardirektor. Preis geb. 36 kr.
- A kis magyar mint köszöntő.** Új és teljes gyűjteménye magyar köszöntések- és leve- leknek versekben és folyó beszédben, újév-, születés- és névnapra. Atya, anya, nagyszülők, nagybátya, nagynéne, keresztszülők, gyámok- és jótévköz ; valamint **iskolai beszédekkel tanítók és növendékek számára.** — Függelékül köszöntések német, francia, angol, olasz és latin nyelven. Összeállította Bácsi József. 70 kr.
- KUTTNER Sándor. **A magyar irodalomtörténet** rövid vázlata. Polgári tanodák és ma- gániskolák számára. (Ungarisch-deutsche Ausgabe). Preis 20 kr.
- PÁSZTORY Lipót. **Utmutatás** a nézeti oktatáshoz képekkel. Kisdedovó-intézetek, ma- gán-, köznevelők s növendék, valamint népiskolák és elemi tanodák használatára Herrman Ferenc a „Harminc kézipáros“-t tartalmazó (eszlingi Schreiber-féle) mű- vének magyarázata után fordítva és hasznos ismeretekkel bővítve, 255 fametsz- vénnyel. Füzve. 1 frt 20 kr.
- A „Szemléltetési oktatás képekben“ című munkának, (mely számos iskolában használatban van) ezen értelmezése és magyarázata minden tanító számára nélkülözhet- len. A technikai kifejezések német nyelven is ki vannak téve.
- Tanterv** a nép- és polg. iskolák, valamint a képezdek számára. Ára 40 kr.
- Ugyanaz németül 40 kr.
- Utasítás** a tankerületi iskolatanácsosok számára. — Utasítás a községek számára. — Utasítás a községi iskolaszékek számára. Ára 36 kr.
- 1868-ki XXXVIII. Törvénycikk a népiskolai közoktatás tárgyában** 15 kr.
- Ugyanaz magyar-német kiadásban. 25 kr.
- WARGA János (nagy-kőrösi lyceumi tanár). **Nevelés- és oktatástan** alapvonalai. Képezdek számára és magán használatra. Ára 1 frt 20 kr.
- FORSTINGER János. **Irás és mindennapi társalkodásban előforduló idegen szavakat** magyarázó kézikönyv. Kötve 80 kr.
- Szavaló, köszöntő és levelező** az ifjúság számára. Ajánlható különösen a nevelőinté- zetek és kisebb iskoláknak. (64. l. 32-rét). Füzve 12 kr.